

A MOHÁCSI CSATA A MAGYAR ÉS EGYETEMES TÖRTÉNETÍRÁSBAN

B. SZABÓ JÁNOS
Budapesti Történeti Múzeum

A történelem (magyar) terhe (?)

Az 1526. évi mohácsi csata az egyik legismertebb történeti esemény hazánkban. Noha fél évszázaddal ezelőtt a mohácsi tömegsírok feltárása és Nemeskürty István munkái nyomán, majd a csata 450. évfordulója alkalmából kibontakozó történészvitának köszönhetően számos forrás és sokféle interpretáció került a nagyközönség elé, sem az eseményre vonatkozó források sem jelentek még meg mind magyarul, sem a csatavesztés körül utóbb kialakult kultusz nem nyerte még el azt a történeti perspektívát, ami pedig sokat segíthetett volna történelmi sorfordulóink újragondolásában.

Jól tudjuk, hogy a „mohácsi vészhez” kapcsolódó képzetek is sokkal mélyebben és tömegesebben ivódtak be a köztudatba az elmúlt kétszáz évben, semhogy vizsgálatukat pusztán historiográfiai kérdésként lehetne kezelni, míg nagy jelentőségű régebbi események emléke – mint a tatárjárásé –, idővel erősen megkopott, egyes újabb történések, mint a kiegyezés, pedig nem feltétlenül nyertek ekkora jelentőséget. Sok más történeti eseménnyel ellentétben Mohács súlyát még az 1945 utáni gyökeres politikai változások sem voltak képesek érdemben csökkenteni, sőt a 450. évforduló nyomán épp az 1970-es években élte a reneszánszát a csatáról, s ennek kapcsán magáról a magyar történelemről való gondolkodás, ami az ötszázadik évforduló közeledtével újabb lendületet kapott. Szomorú paradoxon, hogy a mai magyarság jelentős részét valószínűleg aligha foglalkoztatná a nemzet múltja ennyire intenzíven, ha az Oszmán Birodalom egykor nem juttatta volna országunkat a megsemmisülés

Ennek a diskurzusnak azonban szerencsére akadt egy magyar oszmanista résztvevője is, Ágoston Gábor, aki – egyre pontosabb képet rajzolva az oszmán hadseregről – magyar és angol írásaiban nyelvű egyaránt rendre visszatér Mohács témájához és sikerrel népszerűsíti Perjés Géza némely elképzeléseit a csata lefolyásáról¹⁹² – amit Perjés saját könyve angol fordításával úgy tűnik nem tudott elérni az angolszász világban¹⁹³

¹⁹² Gábor Ágoston: Mohács. In: Jeremy Black: *The Seventy Great Battles in History*, Thames & Hudson, 2005 110–112. ÁGOSTON GÁBOR: Mohács. In BLACK, JEREMY ed.: *The Seventy Great Battles of All Time*. London, 2005.110-112.; Jeremy Black szerk.: *Hetven döntő csata*: Budapest, Aetheneum 2000. 2008.; Ágoston, Gábor "Mohács, Battle of". In Ágoston, Gábor; Bruce Masters. *Encyclopedia of the Ottoman Empire*. New York: Facts on File. 2009. 388–389.; Gábor Ágoston: War-Winning Weapons? On the Decisiveness of Ottoman Firearms from the Siege of Constantinople (1453) to the Battle of Mohács (1526)," *Journal of Turkish Studies* vol. 39 (2013): 129-143. ezen belül Mohács: 140–142.; Ágoston Gábor: Nagy Szulejmán és a mohácsi csata. *Rubicon* 2013 /02-03. 18–37.; Gábor Ágoston: Firearms and Military Adaptation: The Ottomans and the European Military Revolution, 1450–1800. *Journal of World History*, Volume 25, Number 1, March 2014, pp. 85-124 ezen belül Mohács: 110-111.

Ágoston Gábor: Ágoston Gábor: Mohács és Szulejmán szultán magyarországi hadjáratai. In: Horn Ildikó – Lauter Éva – Várkonyi Gábor – Hiller István – Szirtes Zsófia – Balogh Zsuzsanna – Pásztor Katalin – Tamás Máté (szerk.), *Művészet és mesterség. Tisztelgő kötet R. Várkonyi Ágnes emlékére*. I. kötet. Budapest: 59–73.

¹⁹³ Géza Perjés: *The Fall of the Medieval Kingdom of Hungary: Mohács 1526 – Buda 1541*. (East European Monographs 255.) (Atlantic Studies on Society in Change 56.) Colorado 1989.;